

„ hangen in rooden wasse. Gegeven tot Mid-
 „ delburg, den 9 dach der maend van Martio,
 „ in 't jaer ons Heeren, 1574. Onderteekent,
 „ *Guillaume de Nassau*. Op de ploye stont ge-
 „ teekent; By mijnen genadigen Heere den
 „ Prince; Onderteekent, Bruynink, met
 „ een zegel van rooden wasse, daer onder uit-
 „ hangende in zijden dobbelsteerten. Onder
 „ stond geschreven, gecollationeert jegens d'ori-
 „ ginalen Brieven van parchemine Privilegie,
 „ geschreven in parchemine, geteekent, be-
 „ zegelt, en in date als boven, en daer mede
 „ van woorde te woorde bevonden accorde-
 „ rende; By my, als Secretaris der Stad Ar-
 „ nemuiden; en was onderteekent, *Cannoye*.

„ **W**illem, by der gratien Godts, Prince
 „ van Oraenjen, Grave van Nassau,
 „ Catzenellebogen, Vianden, Diest, Bue-
 „ ren, Leerdam, &c. Heere en Baron van
 „ Breda, Diest, Grimbergen, Arlay, No-
 „ seroy, &c. Burchgrave van Antwerpen en
 „ Besancon, Stadhouder en Capitein Gene-
 „ rael over Holland, Zeeland, West-Vrief-
 „ land, en Uytrecht; Allen den genen, die
 „ dese jegenwoordige fullen sien, of hooren le-
 „ sen, saluit: Doen te wetene, dat, alsoo
 „ wy den Bailliu, Burgemeesters, Schepenen,
 „ en ingesetenen der Burchstede van Arnemu-
 „ iden, om sekere redenen en respecte, naer het
 „ innemen der Stede van Middelburg, in den
 „ jaer 1574, vergunt en verleent hebben eeni-
 „ ge Privilegien, gratien en vryheden, als
 „ breder blijkende by den octroye te dien si-
 „ ne by ons gedaen expedieren. En dat nu soo
 „ zy, dat die van Arnemuiden voorsz. beduch-
 „ tende zijn dat eenige verstaen mochten, dat
 „ wy by den selven Privilegien, geabrogeert
 „ en te niete gedaen souden hebben soodanige
 „ vryheden, die sy van te vooren genoten en
 „ gebruikt hebben binnen en buiten 's lands,
 „ het en ware van onse intentie in desen klaer-
 „ lijk bleek; Soo is 't, dat wy geseit en ver-
 „ klaert hebben, seggen, en verklaren mit-
 „ desen, dien van Arnemuiden voorsz. die bo-
 „ ven genoemde vryheden en Privilegien ge-
 „ geven en geaccordeert te hebben, sonder
 „ prejuditie en verminderinge van de Privile-
 „ gien, gratien en vryheden, die sy van te
 „ vooren genoten hebben; de welke wy ver-
 „ staen mitsdesen te blijven in haer geheel, en
 „ te grijpen alsulken plaetsen en macht, als sy
 „ voor date der Privilegien, by ons vergunt
 „ geweest hebben; ten ware de selve directelijk
 „ 't gemeen welvaren 's Lands repugneerden.

„ Verklarende insgelijks, dat wy verstaen,
 „ dat volgens de boven genoemde Privilegien,
 „ by ons dien van Arnemuiden verleent, Poor-
 „ tersbrieven en bescheet van Burgemeesters
 „ en Schepenen der voorsz. Stad van Arnemu-
 „ iden, dienen en valideren fullen, gelijk, voor
 „ de exemptie by ons gedaen, die brieven en
 „ bescheet van Burgemeesters en Schepenen

der Stadt Middelburg gedient en gevalideert „ hebben.

„ Ordonnerende en bevelende daerom allen „
 „ en eenen yegelijken Officieren, Justicieren, „
 „ Wethouderen, en anderen, onder onse „
 „ gehoorzaamheit staende; versoken ook al- „
 „ len anderen, die 't aengaen mach, den voorsz. „
 „ Bailliu, Burgemeesters, Schepenen en In- „
 „ gesetenen der Burchstad Arnemuiden te laten „
 „ genieten en gebruiken alle vryheden, grati- „
 „ en en Privilegien, soo wel by ons, als geseit „
 „ is, henlieden verleent; als de gene, die sy „
 „ te vooren gehad en genoten hebben, ruste- „
 „ lijk en vredelijk, sonder eenig hinder, letsel „
 „ of moeynisse henlieden daer inne te doen, „
 „ of te laten doen en geschieden. Des t'oircon- „
 „ den hebben wy dese met onsen name getee- „
 „ kent, en onsen zegel daer onder aen laten „
 „ hangen in rooden wasse, binnen der Stede „
 „ Rotterdam, op den 30 dach der maend van „
 „ Januario, in den jaer onses Heeren, 1576. „
 „ Onderteekent, *Guillaume de Nassau*. „

Doch Arnemuiden door de voorgaende
 Burgerlijke Oorlogen in huizen seer ver-
 woest, van vele hare Inwoonderen verla-
 ten, en dapper verarmt zijnde, mochte
 t'hans meer de naem van een Stad voeren,
 als de rechte gestalte daer van vertoonen.
 Hier over deed de Magistraet, in den naem
 van het geheele lichaam van hare burgeren,
 aen den gedachten goedertieren Prince hare
 klachte; die dien van Arnemuiden wonder-
 lijk wel willende, en ontfleeken met medoo-
 gentheit, haer met sijne opene brieven, ge-
 geven den 26 January, 1574, by goedvin-
 den van Rade, by hem zijnde, den ingese-
 tenen 't volgende gegunt heeft.

I. Dat sy respijt souden hebben van beta-
 ling van jaerlijkse renten, beset en gehypo-
 tekeert op huizen, binnen Arnemuiden voor
 den tijt van vier naestkomende jaren; mits;
 dat sy binnen sestiën jaren daer naer volgen-
 de, nevens 't geheele croos, alsdan t'elken
 jaer verschijnende 't voorsz. gerespiteerde
 croos, te weten, 't elken een vierdepart,
 souden opleggen en betalen.

II. Dat sy niet gehouden of bedwingen-
 lijk wesen souden, geduerende den tijt van
 ses naestkomende jaren, in de opsegginge of
 aflegginge van het Capitael van de opsegge-
 lijke renten, die sy schuldig waren, onder
 pretext dat de selve arme weesen waren com-
 peterende.

III. Dat sy vijf jaren genieten souden
 schorffing van paeyinge van huizen te beta-
 len; volgens d'ordre gestelt in den voorle-
 den jaer by den Staten van Walcheren, by
 welke den platten lande vergunt was, dat al-
 le verwoeste en verbrooken huizen, of den
 eigenaer van dien, geen paeyen souden ge-
 houden wesen te betalen in vijf jaren, en dat
 ten einden de ingesetenen daer door bequaem

en gewillig gemaakt mochten werden, hare huizen wederom te bouwen en te herstellen.

IV. Dat sy, aengaende de betalinge van alle vliegende schulden, gemaakt voor de opgerefen oorlogen, uitsfel souden genieten den tijt van vier jaren, mits stellende behoorlijke en redelijke borge.

V. Dat sy hebben en houden souden een merkdach ter weeke, 's Dijnfdaegs, en ook een Jaermerkt.

Neffens dese hadden sy ook bestaen een verfoek te doen, dat sy haer neffens andere Steden voortaan souden mogen laten vinden in de vergaderinge van de Staten van Zeeland. Nemaer, wierd goet gevonden, dat sy met het voorverhaelde haer souden vergenoegen.

In het volgende jaer heeftmen hier begonnen wederom op te maken de seer verswakte hoofden en Zeewerken, als ook watermeulen; sluifen, en andere, die tot onderhoud van de Stad gantschs noodlijk bevonden waren; waer toe by den Rade van Zeeland toegelaten wierd, dat men de inkomsten en excijfen van de Stad beswaren sou met verkoopinge van twee hondert gulden lijfrenten, en noch twee hondert gulden losrenten, jaerlijcx. En tot onderhoude van de gedachte werken wierde doe ook by den Prins van Oraenjen goet gekeurt, dat men van elk schip liggende en merrende aen de hoofden van Arnemuiden, en aldaer niet t'huis behoorende, t'elke reise ontfangen sou ses grooten Vlaems.

Het begin van het jaer 1582, deed dese Stad suchten en beven onder eenen lastigen storm. Onder andere schade, storte de voorgevel van de kerke ter aerden, het dak wierd van binnen opgelicht, en buiten van sijne schalien ontbloot; neffens dien wierd den tooren soo ontfelt, dat hy noodlijk afgenomen en vernieuwt diende te werden. En alsoo de kerkgoederen by de gemeene sake geaenveert en verkocht waren, soo wierde tot herstellinge, en bekostinge, van dien, naer vele ramingen, 't bequaemste middel gevonden de burgers, en alle die stonden onder het gefach van de Stad, met sekeren impoft over de bieren en wijnen te beswaren.

De gemelte vryheit, in den jare 1574, gegeven, dat binnen ses naestkomende jaren de ingesetenen niet gehouden of bedwingelijc souden zijn in de opsegginge of tot aflossinge van 't Capitaal van renten, staende op huizen, hadde nu soo veel te wege gebracht, dat vele huizen opgetimmert waren, op goede hope, dat de neeringe goet wesen de, de belastingen gefuivert en afgedaen hadden mogen werden. Doch, alsoo de neeringe soo niet gewakkert was, als men wel verhoopt hadde, sulcx dat een yeder genoeg te doen vond om de jaerlijcxse verlooppen te be-

talen, te min, soo by verscheiden stormen en groot onweder, sedert overgekomen, nieuwe schade geschiet was; en sonderling gemerkt werdende, dat de opsegginge van eenige renten genoegsaem boven rechte was, mits dat de aflossinge en quijtinge der selver, meer toestond den belasten schuldenaer, dan den rentheffer, en dat in allen gevalle de hoofdsomme by verbeteringe van de panden naerder verseekert wierd; soo heeft den Prins van Oraenjen, de voorseide ses jaren ten einde loopende, op dat de inwoonders niet geheel overvallen en uitgestoten, en de herstellingen van vervallen huifingen verhinderd souden werden, noch andere vijf jaren uitsfel haer gegunt van het opseggen van de voornoemde renten.

Echter nochtans, niet tegenstaende soodanige groote voordeelen, waren noch veel eigenaers van ledige huis-erven tot opbouwinge van dien, niet te bewegen, beducht zijnde dat van de Stad Arnemuiden, naer eene, soo gemeine verwoestinge, en om na gelegentheit van de machtige koopstad van Middelburg, niet goets worden wilde. Hier over is de Magistraet volle macht gegeven om alle eigenaers, rentiers, of ander recht hebbende op de lege erven, aen te kondigen, en wel scherpelijc te belasten, dat sy de bebouwinge van dien binnen den tijt van een jaer souden bevorderen, op straffe, dat die van wegen de Stad geaenveert, openbaerlijc verkocht en geleverd souden mogen worden, met Stads recht, vry van allen kommeren, met laste van die te moeten betimmeren binnen alfulken tijt, als henluiden by den Magistraet aengesegt soude werden; mits nochtans, dat de penningen komende van soodanige verkopinge, blijven souden tot profijt van de eigenaers, of van den geen, die by Schepenen vonnisse daer toegerechtigd souden mogen bevonden werden. Dit geschiede in den jare 1582.

Onder andere redenen, waerom dien van Arnemuiden soo veel toegegeven is, werd dese ook gestelt, dat sy eene groote en bysondere getrouwigheit betoont hadden, tot bevorderinge van het gemeene welvaren. Ja ook, dit mochte noch niet helpen; en de Stad bleef noch tot veel plaetsen in een deerlijc aensien. De reden was, dat tot Middelburg en Arnemuiden een oud recht was, dat generael verbant van goederen van gelijken effect is, als speciaal; en dat in cas van preferentie generale hypoteke van ouder datum, geprefereert werd voor speciale van jonger datum, ook op het speciaal pand; en dat door vrees van dien niemand eenig geld leent aen den genen, daer eenig achterdenken van voorgaende verband op is, alwaer ook, dat sy met den selven gelde een nieuw huis op timmerden, en dat speciaal daer toe verbonden. Dus bleven vele burgeren van Arne-